

๒.๓.๒ นามสกุลของชาวโคราช

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงประกาศพระราชบัญญัติขนานนามสกุลขึ้น ณ วันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ และประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๕๖ ประชาชนไทยต่างก็คิดหานามสกุลของตน บ้างขอพระราชทานนามสกุล

นามสกุลของคนโคราช มีวิธีการตั้งนามสกุลดังนี้

นามสกุลขอพระราชทาน ขุนนาง ข้าราชการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ขอพระราชทานนามสกุล โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ขอ เช่น ชื่อ ปู่ ย่า เช่น ปู่ชื่อศุกร ย่าชื่อสุย จึงพระราชทานนามสกุลว่า ศุกรสุยะ เป็นต้น นามสกุลคนโคราชที่โปรดเกล้าฯ พระราชทาน อาทิ อินทะกนก อินทโสฬส อินทรกำแหง ณ ราชสีมาชาติฉะวราหะ ชาตยานนท์ รัตนเนน จิตสมบัติ เหมหนี

นามสกุลจากบรรดาศักดิ์ นำบรรดาศักดิ์มาตั้งเป็นนามสกุล เช่น ขุนวิโรจน์ จรรยานามสกุล วิโรจน์จรรยา ขุนสูงภขศึกษากร นามสกุล สูงภข ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร นามสกุล คงฤทธิ์ศึกษากร หลวงรุดสรเดช นามสกุล รุดสรเดช

นามสกุลของกลุ่มผู้มีการศึกษา หรือผู้ที่กำลังศึกษาเล่าเรียน ในสมัยรัชกาลที่ ๖ เมื่อมีประกาศพระราชบัญญัติ ก็คิดตั้งนามสกุลสามสกุลในกลุ่มนี้ อาทิ กลิภาร์ ขจัดภัย เนนเลิศ ปานทอง วัฒนา วัฒนสุข ศรีพงษ์ ราชณะสุข เป็นต้น

นามสกุลตั้งตามภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่อาศัย (habitat) ซึ่งเป็นนามสกุลกลุ่มใหญ่ที่สุดของโคราช เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ราษฎรอยู่ในท้องที่ใดก็ตั้งนามสกุลลงท้ายด้วยภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่อาศัย (habitat) นั้นๆ อาทิ

อำเภอเมือง

ตำบลในเมือง

คำลงท้าย ในเมือง เช่น
ก้อมในเมือง งามในเมือง ชำนาญในเมือง เกียน
ในเมือง ถนนมในเมือง ล้อมในเมือง

ตำบลโพธิ์กลาง

คำลงท้าย โพธิ์กลาง เช่น
เวชโพธิ์กลาง ตังโพธิ์กลาง เลิศโพธิ์กลาง

ตำบลหัวทะเล

คำลงท้าย ทะเล เช่น
เกิดทะเล จาบทะเล พุดทะเล โยงทะเล สาทะเล
หาญทะเล เกษมทะเล

ตำบลมะเรียง

คำลงท้าย มะเรียง เช่น
จอมมะเรียง เรืองมะเรียง ศรีมะเรียง

ตำบลพุดซา

คำลงท้าย พุดซา เช่น
ดีพุดซา ไบพุดซา รากพุดซา

ตำบลพลกรัง

คำลงท้าย พลกรัง เช่น
ด้วงพลกรัง เดชพลกรัง ถนนมพลกรัง นพพลกรัง
ประเสริฐพลกรัง สดพลกรัง สว่างพลกรัง

ตำบลปรุใหญ่

คำลงท้าย ปรุ เช่น
เข็มทองปรุ เจริญปรุ บรรจงปรุ ศรีปรุ สีนปรุ

ตำบลบ้านใหม่

คำลงท้าย ใหม่ เช่น
ฤทธิ์ใหม่ นามใหม่ ปานใหม่ สกุลใหม่ สៃใหม่

ตำบลโคกสูง

คำลงท้าย โคกสูง เช่น
กลิ่นโคกสูง ดาวโคกสูง ถิ่นโคกสูง โนนโคกสูง
ฝ้ายโคกสูง สุกโคกสูง แววโคกสูง ร่มโคกสูง

ตำบลจอหอ

คำลงท้าย จอหอ เช่น
เกิดจอหอ แก้วจอหอ จอมจอหอ ภัคดีจอหอ
ฝันจอหอ นิลจอหอ

ตำบลบ้านโพธิ์

คำลงท้าย โพธิ์ เช่น
แก้วโพธิ์ บ้านโพธิ์ นอนโพธิ์ ยุงโพธิ์ อยู่โพธิ์

ตำบลโคกกรวด

คำลงท้าย โคกกรวด เช่น
เขาโครกกรวด ชมโคกกรวด ดีโคกกรวด โมโคกกรวด

ตำบลบ้านเกาะ

คำลงท้าย เกาะ เช่น
จอมเกาะ จำเกาะ แจบเกาะ พวกเกาะ ในเกาะ

ตำบลหมื่นไวย

คำลงท้าย หมื่นไวย เช่น
แจ้งหมื่นไวย จูหมื่นไวย พงษ์หมื่นไวย เพี้ย-
หมื่นไวย ในหมื่นไวย ศรีหมื่นไวย เหล็กหมื่นไวย
อินโมหมื่นไวย

ตำบลพะเนา

คำลงท้าย พะเนา เช่น
จันชาวพะเนา ตีนवलพะเนา เสือมาพะเนา

ตำบลหนองจะบก

คำลงท้าย จะบก เช่น
ไกรจะบก เจริญจะบก โคกจะบก แยมจะบก

อำเภอปักธงชัย

ตำบลเมืองปัก

คำลงท้าย เมืองปัก เช่น
ชุมเมืองปัก ฉัตรเมืองปัก ร่มเมืองปัก จำเมืองปัก
เลื่อนเมืองปัก

ตำบลตะคุ

คำลงท้าย ตะคุ เช่น
เจริญตะคุ เลิศตะคุ แสงตะคุ

ตำบลตะขบ

คำลงท้าย ตะขบ เช่น
งามตะขบ บนตะขบ ลอยตะขบ

ตำบलगิ้ว

คำลงท้าย **ฉิมพลี** เช่น
ใจฉิมพลี โรจน์ฉิมพลี แวฉิมพลี ผลฉิมพลี

ตำบลดูม

คำลงท้าย **พรหมราช** เช่น
ข้าพรหมราช เดชพรหมราช

ตำบลดสะแกราช

คำลงท้าย **กึ่ง** เช่น
ดีกึ่ง ไผ่กึ่ง ระวังกึ่ง รวยกึ่ง

ตำบลดอน

คำลงท้าย **ดอน** เช่น
โกดดอน ขอดดอน แชดดอน นอดดอน บินดอน

ตำบลดำโรง

คำลงท้าย **สำโรง** เช่น
เชยสำโรง งามสำโรง ดีสำโรง

ตำบลดจะโป๊ะ

คำลงท้าย **จะโป๊ะ** เช่น
เกิดจะโป๊ะ ฉุนจะโป๊ะ ผันจะโป๊ะ สำราญจะโป๊ะ

บ้านหนองผักแว่น

คำลงท้าย **ผักแว่น** เช่น
กินผักแว่น วิเวชผักแว่น สีผักแว่น แอมผักแว่น

บ้านจังหวริด

คำลงท้าย **จังหวริด** เช่น
จิวจังหวริด ชิงจังหวริด แอบจังหวริด

อำเภอโนนไทย

ตำบลดสนเที๊ยะ

คำลงท้าย **สนเที๊ยะ** เช่น
โกนสนเที๊ยะ แก่นสนเที๊ยะ ขอดสนเที๊ยะ
เคนสนเที๊ยะ ดอกสนเที๊ยะ บอนสนเที๊ยะ
หันสนเที๊ยะ ดิสสนเที๊ยะ พวงสนเที๊ยะ ภาคสนเที๊ยะ
ยี่สนเที๊ยะ เย็นสนเที๊ยะ

ตำบลด้างพลู

คำลงท้าย **ด้างพลู** เช่น
เกตุด้างพลู งามด้างพลู แป้นด้างพลู แอบด้างพลู

ตำบลงเพ็ญ

คำลงท้าย **งเพ็ญ** เช่น

งามงเพ็ญ ช่างงเพ็ญ ผิวงเพ็ญ หลงงเพ็ญ

ตำบลด่านจาก

คำลงท้าย **ด่านจาก** เช่น

แซด่านจาก ไช่ด่านจาก มณีด่านจาก ไหลด่านจาก

ตำบลงสายออ

คำลงท้าย **สายออ** เช่น

เงินสายออ ผ่นสายออ โลกสายออ ห่วงสายออ

ตำบลงกำปัง

คำลงท้าย **กำปัง** เช่น

โบกกำปัง สุขกำปัง สว่างกำปัง เล็งกำปัง ไส่กำปัง

ตำบลงพันดุง (ปัจจุบันขึ้นกับอำเภอขามทะเลสอ)

คำลงท้าย **พันดุง** เช่น

เกพันดุง เกิดพันดุง โตพันดุง โมพันดุง

อำเภอสูงเนิน

ลงท้ายด้วยคำว่า **สูงเนิน** ทั้งหมด เช่น พลสูงเนิน หวานสูงเนิน เกี้ยว-สูงเนิน ไช่สูงเนิน รอสสูงเนิน ไร่สูงเนิน ศรสูงเนิน แจ้งสูงเนิน บัตรสูงเนิน เดชสูงเนิน ทิพย์สูงเนิน อาจสูงเนิน เชื่องสูงเนิน โบสูงเนิน สร้อยสูงเนิน เจริญสูงเนิน อันสูงเนิน ไช่ดีสูงเนิน ณีสสูงเนิน

อำเภอสีคิ้ว

เดิมเป็นอำเภอหนึ่งของเมืองจันทัก นามสกุลจึงลงท้ายว่า **จันทัก** เช่น แดวจันทัก แอบจันทัก โกฎจันทัก ศรีจันทัก โกจันทัก เหมจันทัก วงศ์จันทัก นามสกุลนี้แพร่ไปถึงปากช่อง ซึ่งเคยเป็นหมู่บ้านหนึ่งของอำเภอจันทัก และมีในบางส่วนของอำเภอสูงเนิน เพราะเขตติดต่อกัน

อำเภอโชคชัย

เดิมชื่ออำเภอกระโทก ส่วนท้ายของสกุลจึงลงท้ายว่า **กระโทก** ที่อำเภอนี้มีลักษณะเฉพาะในการตั้งนามสกุล คือจะตั้งเรียงลำดับอักษรตั้งแต่ ก ถึง ฮ ตามระยะห่างจากตัวที่ว่าการอำเภอ เริ่มจาก ก ซึ่งอยู่ใกล้อำเภอที่สุด ถ้าใครมีนามสกุลเป็นอักษร ฮ เช่น สุขกระโทก แสดงว่าบ้านอยู่ไกลจากตัวอำเภอสุด การตั้งนามสกุลเช่นนี้ ท่านว่ามีประโยชน์สำหรับการปกครองท้องที่

เช่นนามสกุล แหวกกระโทก กิ่งกระโทก ทองกระโทก เวยกระโทก วะกระโทก มองกระโทก เข็มกระโทก ไฮกระโทก อัมกระโทก เพิ่มกระโทก ไหมกระโทก เกลี่ยกระโทก พลุกระโทก ศรีกระโทก หวงกระโทก ชุ่มกระโทก จ้อยกระโทก จิบกระโทก แจกกระโทก ไข่กระโทก แก้วกระโทก โตกระโทก ทินกระโทก ทองกระโทก นกกระโทก กำกระโทก กองกระโทก แต้วกระโทก พุ่มกระโทก

อำเภอจักราช

ตำบลทองหลาง

คำลงท้าย ทองหลาง เช่น
ตีทองหลาง โลทองหลาง วายทองหลาง

ตำบลหนองงูเห่า

คำลงท้าย งูเห่า เช่น
ตีงูเห่า บาทงูเห่า ไปส่งงูเห่า เพื่อน-
งูเห่า

ตำบลสีสุก

คำลงท้าย สีสุก เช่น
ชาวสีสุก จันสีสุก วิไลสีสุก

อำเภอพิมาย

คำลงท้าย พิมายและคำ เช่น
การพิมาย กาญจนพิมาย เก่งคำ โกร่งพิมาย คำชาย
โครงพิมาย คู่พิมาย คำคล้อง ชาวพิมาย โชติพิมาย
ทองพิมาย พงษ์พิมาย โตรำพิมาย หลวงพิมาย
สิบคำ

อำเภอด่านขุนทด

คำลงท้าย ขุนทด ชนะ โคกรักษ์ เช่น
ไกรขุนทด เมฆขุนทด สายขุนทด มากขุนทด เขย
ขุนทด แซ่มขุนทด บวดขุนทด ดิชรุขุนทด เพียด
ขุนทด นาคขุนทด เหมขุนทด ดีชนะ พันชนะ
เพียงชนะ ภูมิโคกรักษ์ วายโคกรักษ์ ไสโคกรักษ์

มีผู้รู้บางท่านในอำเภอด่านขุนทด กล่าวว่า การตั้งนามสกุลในบางตำบล
นั้น จะยึดตัวอักษรบางตัวของชื่อตำบลเป็นพยัญชนะต้นของนามสกุล ได้แก่

ตำบลกุดพิमान นามสกุลจะขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ พ เช่น เพี้ยกขุนทด
เพี้ยกขุนทด เหมขุนทด บำขุนทด

ตำบลพันชนะ นามสกุลจะขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ฉ ช เช่น ฉะขุนทด
ชาขุนทด ช่างขุนทด ชอบขุนทด แซขุนทด

ตำบลสระจะเข้ เริ่มต้นด้วย ส เช่น สายขุนทด เสกขุนทด

ตำบลกุดม่วง เริ่มต้นด้วย ม เช่น มายขุนทด มากขุนทด มาขุนทด

อำเภอโนนสูง (รวมอำเภอขามสะแกแสง)

เดิมเรียกว่าอำเภอ กลาง ดังนั้นจึงมีคำลงท้ายนามสกุลว่า กลาง

เช่น หัวแอบกลาง มุ่งตรงกลาง ชอบแนบกลาง กางร่มกลาง วอกลาง
ย่านกลาง อีกสกุลหนึ่งลงท้ายว่า จันอัด

เช่น ไกลจันอัด เจ็ดจันอัด เหลืองจันอัด

อำเภอบัวใหญ่ (รวมอำเภอประทาย อำเภอบ้านเหลื่อม อำเภอดง อำเภอแก่งสนามนาม)

เดิมเรียกว่าอำเภอ **นอก** ดังนั้นคำลงท้ายนามสกุลจึงใช้ว่า **นอก**

เช่น ศรีนอก ดอนนอก กระโทกนอก สงนอก ปานนอก เกตุนอก
คอนนอก พิมลนอก โพธิ์นอก แก้วยางนอก เพ็ญนอก พรหมนอก เษขฐานอก ราย
นอก ชิดนอก จงนอก กิ่งนอก กระจุดนอก

อำเภอครบุรี ลงท้ายว่า **ครบุรี** เช่น อาบครบุรี เสียวครบุรี พลอย-
ครบุรี กลอครบุรี เทียมครบุรี จรครบุรี เสาศรบุรี

อำเภอที่เกิดขึ้นใหม่ไม่มีนามสกุล คือ ปากช่อง ประทาย ชุมพวง ดง ห้วย
แถลง ชามสะแกแสง ชามทะเลสอ เลิงสาบ บ้านเหลื่อม กิ่งอำเภอวังน้ำเขียว จึงใช้นามสกุลตาม
อำเภอเดิมก่อนที่จะแยกเป็นอำเภอใหม่

ในยุคต่อมา กลุ่มชนเชื้อสายอื่น ก็ได้เปลี่ยนนามสกุลมาเป็นนามสกุลไทย
เช่น เมธชนัน ธรรมาณิชาพันธ์ จันทรโณทัย จรรโลงเศวตกุล อิติเสรี จุลศิริวัฒนกุล
กาญจนจิรวงศ์ เป็นต้น

นามสกุลบ่งบอกถึงเชื้อสาย และการสืบต่อวงศ์ตระกูล นามสกุลของคนโคราช
ส่วนใหญ่ยังมีความเป็นเอกลักษณ์ที่บอกถิ่นที่อยู่อาศัย จึงทำให้ทราบว่ามีมาจากที่ใด จึงควร
เป็นความภาคภูมิใจ

